

Hvar er skyldin?

Dámar tær skilið, sum nú er?

Tú kanst ikki kasta mannskapinum á skútini fyrri, at skeiv kós verður sett. Skiparin, ið sett hefur kósina, er einsamallur um ábyrgdina fyrri mannafvini innanborða. So er á skipi og so er við allari skipan, frá teim hægstu viðurskiptum til tey smæstu og lægstu: stýrslagið — stjórnin ella stjórin — hefur ábyrgdina. Hetta er einfalt. Tá ið talan er um andsar fyrri skilið í verðini — kreppuna — skuldi verið ilt at bronglað og flokt tað burtur millum allar tær óendaligu mongu kurlingar í livsins hovuðstreymi, hvørs gongd og háttarlag er freytað og avgjort av teim kreftum, ið valda og stjórna á foldum. Men hvussu greið og sjálvfygjugul eins skuld stendur ritað, vil skyldnarin — brotsmaðurin — sleppa sær undan, leggja skuldina á aðrar. Og tað eydnast ofta — vit kenna søguna um smiðin, ið varð hongdur fyrri bakaran.

Spurningur um skuld og ikki skuld fyrri standin og skilið á foldum er eitt spursmál um, hvør ið hefur rátt.

Svarið er ikki at misskilja — hin sterkari, kapitalisman hefur rátt frá áraldsdøgum. Einaveldi, diktatur, stórmannaveldi, ella hvussu nú allir kapitalismennar stýrisháttar eita, hava stýrt verðini, síðani mannaættin kom á hana. Hesin stýrisháttur hefur ábyrgdina fyrri heimsins kreppu og óskil.

Bókur, drjúgvar og langar, kundu skrivast — eru skrivaðar — um hella stýrslag, ið aftur og aftur hefur borið mannaættina út í ragnarokk fyrri milliónir av menniskju. Vit hava lýst og vilja framvegis royna, so trætt vit orka, at lýsa brekini í hesum stýrslagi. Í hesi grein skulu vit ikki ganga longur enn at siga: Hygg at, hvussu skilið hefur verið undir kapitalistveldinum gjøgnum tíðirnar! Hygg at skilinum her á landi! Hygg at verðini, hygg at standinum kring heimin í dag: frælsið — friðheitið — verður avtíð, bóklað niður, talu og skrivið verður sýtt, t. d. í Ítalíu, Týskalandi. Ov mikið av mæskinum til at framleiða og gera kleði, búnað, húð og skjól fyrri øll heimleys — ið eru milliónir av menniskjum húsleys og kleðnaless. Ov mikið av mati — kortini ganga milliónir svangar, hungur, mistrúvást í svolti. Milliónir og aftur milliónir av menniskjum hava bannað kríggi og menniskja oyðan — kortini heldur tað kapitalistiska stýrið á við at eggja og reka til bardaga og kríggi.

Dámar tær hetta stýrið, vil tú framvegis hava verðina so vorðna, so legg allar árar um borð fyrri at niðurrögva javnaðarmenn, ið banna samfelagsskipanina, sum hon er í dag. Men domir tær rættvís hetta kapitalistiska stýrslagið í sand og ósku, so legg út við javnaðarmennum kring heimin. Tú ert ein orkuleysur einari, ger ongan mun, sigur tú kanska. Men tað kanst tú ikki siga. Hitt stóra herrópið er, at einstaklingarnir kring heimin taka hendur saman og gerast ein stórmakt, ið orkar at taka ránsmanastýrið av dogum, so at menniskjurnar ikki skulu doyggja í svongd og kulda í eini verð, hvar ið er almikið av øllum góða til matna og klædna. Men so leingi sum einstaklingarnir standa hvør sær, situr kapital-

lismennar ránsmannsveldið framvegis í hásetinum — og skúmar róman, meðan fjöldin notrar í neyd og vanda.

Hvi?

Hetta líta orðið ljóðar hvørja ferð, nakað er á vási, nakað hendir, ið fellur okkum mein-ingarleyst. Men hvi er ofta ilt at svara, hóast virkningurin av teim illu hendingum og gerðum oftani er meir enn kenniligur. Roturnar eru djúpar og illar at fáa fatur á. Tær eru sum rotur á teirri hervilugu kreft-sjúkuni, vaksa og norast í loyndum, til tað er ov seint og deyðin er vísur.

Hví er so stalt í verðini, hvussu ber tað til, at heimurin aftur nú — so stutt aftaná verðaldarkríggið — notrar í krígs-larmi? So spyr hin skikkiligi almenni borgari. Mong verða svarini givin. Flestu, øll tey, ið eru bergtikin av tankanum um persóns-, bygdar-, býar-, lands- og ríkisstórleika, at vera nakað særmerkt og stórt yvir øðrum — tey ganga uttan um kjarnuna í hesum álvarsama spurningi. Teirra svar eru vanligar verjusvar, ein beran í boturlaka fyrri tann «ringin», ið liggur innanfyri teirra interessur. Fægstu evna at siggja ella at leita eftir tí veruliga sannleikanum, tí tey í sær sjálvum ikki vilja ganga við til eitt skil, ein frið, eina samveru uppá jøvni kor, javnar lívstreytir. Fáur og fækstu — eisini millum hin minna flokk — vilja viðganga, at heimurin er deyðaserður av kapitalismennar kreftrótum, at tað eru einstakir samvitskuleysir kapitalistar, kapitalisttrústar, ið senda sínar eitursprærur í mannahjörtuni, fyrri so sum flensandi úlvar at kunna róta og grópa at sær, tá ið brandur er komin í.

Nú logar krígsbrandurin í eystri. Hvi? Aftanfyri valin finna vit ein mann, ið eitur Hachiburu Mitsui, kanska verðaldar ríkasti maður. Hann eigur eysturlanda størstu vápnasmiðju, ræður yvir stálvirðum, petrol-íussamlokum, ravmagtsvirki-um, fljúgvumaskinusmiðjum, fjallavirki, bankum, handils-feløgum, reidarlum, ávisum o. s. fr. Hansara makt røkkrur ikki bert yvir alt Japan, men er at finna alla steðs, har hin guli maðurin býr og langt har út um; í Korea, Peking, Shanghai, Hongkong, Vladivostok, Mandshuriinum, Philippinunum, Hawaii kenst hansara almektiga hond. Yvir 60 procentum av øllum Japans handli er í hansara hondum. Hesin maður «spekulerar í fólksins fávitsku, óndskapi, neyd og vesaldomi. Hann hefur sínar sendisveinar úti millum Kinesarar, Russarar, Amerikanarar og í sjálvum Japan. Teirra verk er at eggja londini upp móti hvørjum øðrum: Japansararnir skulu hava lond fyrri silt yvirskot av fólki — Kinesararnir skulu noka Japansarunum at koma inn í teirra land — Russarnir og Amerikanararnir skulu verja teirra interessur í eystri o. s. fr. Milliónir og aftur milliónir rindar hesin maður sínum ófríðabirtarum. Kríggi, kríggi,

ÚR SUÐUROY

ljóðar í heila og barmi Mitsui. Kríggi er ríkidomi fyrri hann. Allar hansara vápnasmiðjur og virkir fáa við einum kríggi almikið at gera — og um prisin verður ikki talað — og vinnur Japan, sum hann trýr, er hansara ríkidomisveldi fest og ókt. Eins og teir ymsu krígsvápnakongarnir og aðrir peningamatadorar elvdu hin stóra verðaldar-bardagin, kríggið millum Tyrkíu og Grikkaland og millum Paraguay og Bolivia, soleiðis er tað eydnast Mitsui at tendra krígsbrandin í eystri — og undir við honum taka teir europeisku og amerikansku kapitalistarnir, ið eru vísir í at fáa ein part av rovinum. Tað er ikki fyrri fáar milliardir, teir longu hava latið yvir hav til teir gulu.

Hvussu leingi skal tað eydnast hesum yvirgangskroppum at ofra lond og menniskjur til gutin Molok?

Akvegurin millum Fámjin—Øravík—Liðina—Tvoroyri.

(Framhald).

Eftir tí, sum framanfyri er ávíst, er synd at siga, at rættvís hefur ræði, tá ið saman verður borið Føroyar við hini antini í danska ríkinum.

Ella er skuldin hjá okkara monnum? — Ræði og ráðini eru ikki munamikil, tess verri — men viljin hevur roynst — minni fyrri okkum hesi megín land. Vit kunna ikki bíða longur, men krevja. Okkara álftismenn megja royna tað teir orka — og krevja Danir, at veita okkum somdri.

Nú er, sum kunnugt, hin viðgilti finansplánurin til viðgerðar; hvat ið so kemst av skatti, spyrst, sum annað —

Tað pláss, hvar verst man vera stalt í Føroyum, altso í øllum ríkinum, viðvíkjandi vegur, er óivað í Liðini. Her er nevniliga eingin vegur, og kennst sakurnin, sum rímligt er, ógvuliga sváru, men orðið sigur jú: Hann, í skónum er, veit best, hvar hann treingir — eingin gevur sær far um hetta; men stakkals fólk, ið soleiðis skal verða viðfarið — hvar í tí víðu verð munu skúlabørnini ganga grópandi gjøgnum dyki og feni fyrri at sleppa til skúlan sum her, og ikki er at undrast á, um menn ikki tora at lata síni litlu børn einsamøll til skúla, tey kunnu jú søkka niður ella okkurt annað kann vera til bága, tí hvør veit, hvat henda kann, tá tann illa stundin er?

Liðin er at kalla øll tróðir; tað fyrsta húsið, ið bygt varð, er o. u. 18 ára gammalt; leingi gekk, áðrenn húsinu fóru at norast fyrri álvara, men so er vaksid innan Háls, at nú eru hásinu 16, og líkindi eru til at talið veksur fyrri hvørt ár, sum fer, so her er ein nýggj, vónrik bygd, ið mennist og tekur til í hvørjum. Hovdu nú menn verði so beinasamir at lagt ein veg ígjøgnum Liðina, so hevði tað verið fólkinum, ið har býr, til størstu nyttu, og til heiður og sóma fyrri teir sjálvar.

Nógvir av Liðarmonnum søkja sær arbeiði á Tvoroyri, tí bert

av tróðni kann maður neyvan liva; ikki man tað altíð vera so nossligt á vetraríð í myrkri at rógva um fjórðin, og í hesum fari hevði vegurin ikki minst verið til nyttu, tí munur man tað vera á at seta seg á «cyklin» og at rógva í ringum veðri.

Eg vil mæla til, at teir ráðandi gera nakað her; roynið at søkja um stundin til arbeiðisloysishjálps ella neyðhjálparráðið, tá ein roynir tað, ein kann, gerst ikki meir, og so er hann umborin; so leikar teirra æra á, um teir veita nakað ella ikki.

«Mangt umskiftist á mannsins ævi», segði Tróndur gamli. Hetta orðatak kann ikki longur verða undantak, tá ið talan er um veggband millum Fámjin—Øravík—Liðina—Tvoroyri. Her tørvar umskifti og tað skjótt og brátt.

Ørvirgur.

„Forstanderskabs-medlem“ i Hvalbæ

hefur í «Dimmaketting» av 11. í h. skrivað grein, ið hann nevnr «Berigtigelse» av eini atfinning í hesum blaði av, hvussu frammi er farið við vegarbeiðinum í Hvalbæ.

Skotini til míu er hitt vanligu mósni — umberi at eg sigi so — um mína «direktør» (sum eg fekk minsta partin av). Hetta brúkslið havi eg so ofta tíkið av fótum, at eg hesa ferð kann lata tað fara og unna «Forstanderskabsmedlem» og øðrum tað til tuggu, intil teir hava fingið genir av tí. Okkurt skal hin svangi hava.

Atfinningin, ið talan er um, var ikki spunnin úr egnum barmi, men at kalla órætt niðurskrivað eftir einum arbeiðara í Hvalbæ. Tað skuldi ongan gleit meir enn meg, um einki var at funnist at hjá arbeiðarum viðvíkjandi vegarbeiðinum. Men tess verri tykist tað so nevnda «Berigtigelse» ikki at evna at ræta so, at vit kenna okkum vísan í, at rætt og rættvíst er atthorið móti arbeiðarum.

Tað kann vera, at onkur hefur fingið ta fimanslon, ið tað heiðraða «Forstanderskabsmedlem» sigur frá. Men hvi dýlja árlítt — tmanstonina hjá tí lægsta?

Vit skilja, at Hvalbiar sóknarstýrið vegna tær ringu tíðir ikki leggur sínar 3/4 til av tí jattaða veggpening. Men hevur sóknarstýrið útboðið vegarbeiðið til arbeiðararnar, soleiðis at teir hava fingið hitt reina tilskotið frá lótingi og statí. Um ikki, er tað harðliga at átala, tí hesin lótingsins og statsins peningur er ikki einans atladur til vegin, men sum ein kreppuhjálps til arbeiðararnar í tí tronga vetrinum.

So sum vit skilja Hvalbiar arbeiðarin, hava arbeiðararnir ikki fingið vegarbeiðið goldið við øllum tilskotinum. Hetta átala vit og merkja vit framvegis sum blóðskeivt og órættvíst móti teim arbeiðandi — til «Forstanderskabsmedlem» hevur prógvað annað.

Vit kunna tess verri ikki lova tí heiðraða «Forstanderskabsmedlem» treytaleyst at tuga. Vit kunna tað sum okkara skyldu

at átala allan órætt, ið víðurferst arbeiðarunum og fiskarunum, annaðhvørt tað nú er á bygd ella í býi, í sóknarstýrum ella í býráðum og á tingi. Hesa okkara skyldu vilja vit royna at lúka so ágrýtisliga, sum vit kunna og orka.

Ábyrgdarmaðurin
fyrri Suðuroyar-síðuna.

Tíðindi.

Tvoroyri.

Tessverri siga tíðindi úr Íslandi ikki frá stórum fiskiskapi. Veðrið hefur verið ólagaligt, men fiskurin hevur staðið illa fyrri snorinum, meðan trolararnir og línbúatarnir hava fingið hópin.

«Standard» er komin inná Vestmanna við brotnum krumtappi. «Mathilde» er eisini komin í havn við brotnum krumtappi. «Vikholm» komin inn við sjúkum manni, fiskað 11000. «Tjaldrið» komið í havn við smeltaðum leigi, fiskað 55000.

Arbejdsloysi

í Danmark var í procent: dec. 31: 32,2; nov. 32: 35,1; dec. 32: 42,8, og trotabúgvini og tvangssølar fóru: dec. 31: 298; nov. 32: 458; dec. 32: 361.

Rusland og England

eru komin til sættis um «levering» av russiskum timbri, men Kanada mælir harðliga móti hesum sáttmála, ið tað sigur stríðir ímóti Ottavassáttmálanum millum tey ensku «imperulandini» — hvør hoggur móti øðrum.

Kreuger,

stórtjóvurin mikli, «svindlaði» 935 milliónir burtur — minni kundi «dugt»!

Danskir javnaðarmenn

vunnu 24 býráðs- og sóknarstýrslimir við kommunuvalini nú um dagin. Teir og radikalu høvdu stóra framgongd, meðan vinstraflokkurin tapti í stórum.

B. & Wain,

hitt gitna danska virki, er á húsangni, hevur tapt yvir 53 milliónir seinasta ár. Virki verður tó hildið fram í minni muni. Áður arbeiddu har um 10.000 menn, nú verður at byrja við bert arbeiði fyrri 2—3000. Alt sorlast í teirri kapitalistisku reimingini kring heimin!

Hitters menn

í Týskalandi og Eysturríki hava uppi at leggja hesi bæði ríkin saman. Samstundis skal Musolino gera gerðabýti við Jugoslavien soleiðis, at hann skal hjálpa Jugoslavien móti náðastatunum, ímóti at hetta landið gevur stór rættindi til Ítalien og í øllum gera felagsskap við tí. — Kráttunna er full — ein lítill neisti, so stendur Europa aftur í ljósum loga!

3 bumbur

vóru um dagin frá einum farandi bili tveittar framanfyri Hitters bústaði. Men álopið mis-eydnast. Hitters liv ella út-rúddan av øllum frælsi í Týskalandi er spursmálið. Kommunistanna høvur fúka dagliga sum grasið av gróti. Slík eru brogd hins ypparsta skapning Guðs!

Ansvarhavandi blaðstýrari fyrri
Suðuroyar-síðuna: P. M. DÁN